

Степан МАКАРЧУК

**ЕТНОГРАФИ УКРАЇНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО МУЗЕЮ
ЕТНОГРАФІЇ ТА ХУДОЖНЬОГО
ПРОМИСЛУ У ЛЬВОВІ:
1959—1965 рр.
(спогади, архівні матеріали)**

Подано історичну інформацію про склад етнографів УДМЕХП у Львові в кінці 50-х — першій половині 60-х рр. ХХ ст., їх наукові інтереси, дослідницьку працю та її здобутки, участь в громадському житті Львова і всієї України. В авторському баченні змальовані особистісні політичні, ділові та психологічні риси етнографів Ю. Гошка, К. Матейко, Д. Фіголя, М. Козакевича, М. Ковальсько-го, Л. Сухої, М. Ломової, В. Маланчук та ін.

Ключові слова: етнографія, культура, побут, етнографічні дослідження, експедиції, виїзні конференції-виставки.

© С. МАКАРЧУК, 2014

ISSN 1028-5091. Серія історична. № 2 (116), 2014

За річним звітом про роботу Українського державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР (нині Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України) в 1960 р. у ньому працювало 25 наукових співробітників [1]. Кільканадцять з них як науковці числилися за відділом етнографії, ще стільки ж за відділом мистецтвознавства. Окремі з них адміністративно належали до відділу фондів та відділу експозиції. Приблизно половина з наукових співробітників як серед етнографів, так і серед мистецтвознавців мала науковий ступінь кандидата наук. У відділі етнографії такий ступінь мали: Юрій Григорович Гошко (директор музею), Маріула Теодозіївна Ломова (завідуюча відділом), Катерина Іванівна Матейко, Любов Михайлівна Суха, Ілля Степанович Павлюк (завідуючий фондами), Микола Павлович Ковальський. Не мали наукового ступеня Мустафа Захарович Козакевич, Савина Йосипівна Сидорович, Данило Іванович Фіголь, Василь Петрович Васьків, автор цієї статті та художники Зиновій Михайлович Царик, Петро Кравченко, Уляна Рудницька. Науковці відділу етнографії різнилися поміж собою за освітою, віком і життєвим досвідом, очевидно утаємниченими ідейно-політичними поглядами та ставленням до офіційної ідеології і радянської влади, усвідомленням суспільної значимості етнографічної науки, рівно ж музейницької праці, етикою поведінки та загалом темпераментом.

У 1959 р. мені довелося опинитися в Українському державному музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР майже випадково, хоча до того, а, власне, восени 1957 р., робив спробу вступити до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії за спеціальністю «етнографія». На одне місце було сім претендентів. Однаково успішно вступні іспити здали двоє: я і Яків Павлович Прилипко, який після закінчення аспірантури став відомим українським етнографом, визнаним знавцем народного одягу. Я.П. Прилипку надали перевагу через те, що до вступу до аспірантури він мав сім років трудового стажу. В мене ж після закінчення університету такого стажу було всього трохи більше року. А можливо мене не прийняли до аспірантури, бо хотів бути аж надто чесним і у вступних документах написав, що маю родичів за кордоном: батькового брата Микиту в Аргентині та батькову сестру Малашку в Канаді, тобто моїх дядька та тітку. Пізніше за ту відвертість мене щиро критикували молоді науковці інституту Микола Іванович Приходько,

Володимир Тихонович Зінич, Анатолій Якович Поріцький, Всеволод Іванович Наулко та інші: мовляв, де ж можна бути таким дурним?

Орієнтовно у вересні 1958 р., коли я вже був завідувачем відділом пропаганди та агітації Миколаївського райкому партії Львівської області, з обкому надійшло повідомлення, що мене запрошує на бесіду завідуючий відділом науки і навчальних закладів обкому Валентин Юхимович Маланчук. Дивним було те, що перед його очі я мав з'явитися якогось там дня на 9.40 ранку перед входом до Музею В.І. Леніна. В зазначений час на входних східцях до музею стояли В.Ю. Маланчук, Ю.Г. Гошко та викладач Львівського університету Леонід Миколайович Череповський, який знав мене ще студентом. Привіталися. Л.М. Череповський представив мене В.Ю. Маланчуку та Ю.Г. Гошку. Виявилося, що і Ю.Г. Гошко, і В.Ю. Маланчук, дружина якого Вікторія Антонівна працювала молодшим науковим співробітником відділу етнографії УДМЕХП, «шукали» якогось комуніста, який міг би стати і науковцем музею, і водночас секретарем його парторганізації. Про ті пошуки дізнався Л.М. Череповський, який ще зі студентських років був у дружніх відносинах з В.Ю. Маланчуком. Він підказав йому мою кандидатуру. Як стало мені відомо пізніше, і Ю.Г. Гошку, і В.Ю. Маланчуку дуже вже не вигідною була завідувач відділом етнографії, вона ж секретар парторганізації музею М.Т. Ломова. Серед усього колективу працівників музею було всього чотири члени КПРС: директор Ю.Г. Гошко, завідувач відділом етнографії М.Т. Ломова, молодший науковий співробітник того ж відділу Вікторія Антонівна Маланчук і заступник директора з господарської роботи білорус Гуринович. Останній був з числа якихось малограмотних військових відставників, на загал приємна проста людина, але він аж ніяк не міг бути секретарем парторганізації наукової установи Академії Наук. Залишалося всього три особи, які в принципі могли бути керівниками парторганізації: М.Т. Ломова, В.А. Маланчук, Ю.Г. Гошко. Але Ю.Г. Гошко був директором, а В.А. Маланчук як дружину відносно високого партійного працівника не випадало робити секретарем парторганізації, щоб не підривати авторитету того працівника. М.Т. Ломова ж чи за своїм від природи неуживчим характером, чи через образи на В.А. Маланчук, яка іноді дозволяла собі не погоджуватися зі секретарем парторганізації і завідувачем від-

ділом, перебувала у постійному конфлікті зі своєю непокірною підлеглою. Можливо, М.Т. Ломову дратувала молодість, незаперечна природна краса В.А. Маланчук, її відчуття моди, матеріальне забезпечення та високе становище її чоловіка, чи ще щось у межах службових або просто побутових відносин. До цього можна додати, що В.А. Маланчук була донькою відомого українського письменника Антона Федоровича Хижняка, автора відомого у свій час роману «Данило Галицький». У 40—50-х роках А.Ф. Хижняк був головним редактором львівської обласної газети «Вільна Україна». Хоча раніше й чоловік М.Т. Ломової займав посади секретаря Львівського обкому партії, згодом — ректора Львівського державного педагогічного інституту, у двох невеликих кабінетах відділу етнографії опинилися дві по-різному, як вони вважали, заслужені, розумні вчені, найкрасивіші жінки. Вибухи їхньої взаємної неприязні завдавали багато клопоту Ю.Г. Гошку як директору музею. Крім того, властолюбиві претензії секретаря парторганізації М.Т. Ломової, щоб і її так само вважали керівником установи, часом виводили директора з себе. До цього роду висновків я дійшов майже одразу після зарахування на посаду молодшого наукового співробітника відділу етнографії УДМЕХП.

Моє обрання секретарем парторганізації М.Т. Ломова сприйняла як свою власну образу. Адже вона втратила формальні підстави не лише давати вказівки директору музею, але й позбувалася попередніх можливостей критикувати його на офіційному рівні. Ці образи М.Т. Ломова намагалася компенсувати на мені: не раз була присутньою на екскурсіях, які мені доводилося вести експозицією музею, любила підправляти мої напевне не дуже вдалі зауваження до обговорюваних на відділі статей чи інших праць членів відділу, мовляв, непрофесійні і т. ін. З класично радянських

догматичних позицій М.Т. Ломова виступила на засіданні відділу, коли обговорювали рукопис моєї статті про громадський побут робітників Прикарпаття [19]. Мовляв, не використані праці В.І. Леніна про робітничий клас, про його інтернаціоналістські риси, боротьбу з дрібнобуржуазними впливами в робітничому середовищі, керівну роль робітничого класу в сучасному державному та соціалістичному будівництві, соціалістичних перетвореннях у сільському господарстві, захисті інтересів трудящих тощо. І надалі напруженими були її стосунки з директором. Зі свого боку і Ю.Г. Гошко намагався показати М.Т. Ломовій, хто в домі господар. Десь у вересні 1960 р. працівник бухгалтерії музею, а чи сам головний бухгалтер звернув увагу директора на те, що у звіті про службове відрядження М.Т. Ломової до Харкова помічено підозріле виправлення її від'їзду. Директор зайнявся розслідуванням. Виявилось, що завідувач вибула з Харкова, куди мала відрядження, ще 9 вересня, але після цього за приватним інтересом виїхала до Москви, звідки 14 вересня вибула до Львова. Окремим наказом директор оголосив М.Т. Ломовій догану за підробку звітнього документа [2]. Після цього вона, здавалося, стала явно незадоволеною роботою, формально ніби ще більше принциповою при обговоренні досліджень інших авторів, у тому числі дисертацій київських науковців М.І. Приходька та А.Я. Поріцького, дисертації яких «Житло робітників Донбасу» та «Побут сільськогосподарських робітників Півдня України» на початку 1961 р. попередньо перед поданням до захисту апробувалися на відділі музею [3].

Весною 1961 р. М.Т. Ломова залишила роботу в музеї. Завідувачем відділу етнографії було призначено М.П. Ковальського, який і з практичного боку, і з формального був зразковим виконавцем [20]. Росіянин за національністю, принаймні за метричним записом і його особисто складеними анкетами, хоча народився у волинському Острозі в сім'ї тамтешнього місцевого службовця, який, очевидно, і своєю національністю намагався підносити себе над оточуючою масою «малоросів», Микола особливо не рекламував своєї офіційної приналежності до російської національності, але вважав її зобов'язуючою для себе бути довершеним у всіх сферах життя і діяльності, відігравати провідну роль у колективі, в якому опинявся. Правда, сам М.П. Ковальський ніколи про це не говорив. Разом з тим, і в малих вчинках він намагався

бути позитивним прикладом для інших. Так, перед початком засідання відділу 15 листопада 1960 р. молодший науковий співробітник В.П. Васьків, який вів протокол упродовж попереднього засідання, нагадав, що за чергою протокол засідання мала б вести старший науковий співробітник Л.М. Суха. З якихось причин на засіданні не була присутньою М.Т. Ломова, протокол вела старший науковий співробітник К.І. Матейко. (Л.М. Суха звернулася до неї з проханням звільнити її від обов'язку вести протокол, бо «він їй не потрібний»). Присутній на засіданні директор Ю.Г. Гошко, який не виявляв задоволення ні поведінкою, ні науковою працею Л.М. Сухої, зірвався й різко запитав, чи вона, Любов Михайлівна, не хоче звільнитися з роботи? А то він таке бажання міг би задовільнити. Наступило прикре мовчання... Тоді М.П. Ковальський сказав, що протокол хоче вести він. Ніхто не заперечував, усі полегшено зітхнули.

Кандидатська дисертація М.П. Ковальського була присвячена суспільним зв'язкам між українськими та російськими землями у добу до так званого воз'єднання 1654 р. У відділі етнографії йому потрібно було обрати для дослідження етнографічну наукову тему і, треба сказати, він вдало й швидко з нею визначився, попросивши доручити йому досліджувати класично етнографічне питання тяглових знарядь обробітку ґрунту в селянських господарствах Волині на початку ХХ ст., тобто у переддень реформування системи господарювання на засадах ліквідації черезсмузжя і переходу до хуторів. Уже на початку 1960-х років М.П. Ковальський опублікував з цієї теми велику статтю (близько 2 друк. арк.), яка стала помітним явищем в українській етнографічній історіографії [18].

Тогочасне офіційне керівництво суспільними науками вимагало від науковців гуманітарних галузей, у тому числі від етнографів, писати про те, як змінюються суспільні відносини, добробут і побут, культура і свідомість людей «під керівництвом комуністичної партії». І хоча категорично ніхто не забороняв вивчати релікти старого побуту, і серед них знаряддя сільськогосподарської праці, але їхнє дослідження не раз відносили до неактуальних тем. Це прозвучало й на засіданні ради музею 14 грудня 1960 р., на якому був присутнім професор О.С. Коройд — голова бюро відділу суспільних наук АН УРСР. М.П. Ковальський відреагував на таке зауваження зовні спокійно, але,

виступаючи, зауважив, що кожна наука має свої об'єкт і предмет дослідження. І якщо знаряддя праці є такими для науки, то їх дослідження є актуальним [4]. Цей епізод в дискусії про актуальні та неактуальні теми свідчить про певну громадянську сміливість М.П. Ковальського. Проте і він, уже ставши завідувачем відділу етнографії, не встояв перед загальною атмосферою з вимогами досліджувати «сучасну дійсність» — як нову тему обрав собі «Соціалістичний побут і культуру робітників Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну», серйозно взявшись за її опрацювання. Вже у звітній доповіді директора Ю.Г. Гошка про наукову роботу колективу музею за 1962 р. відзначалось, що на виїзній конференції у Червонограді «За комуністичний побут», яка відбулася у вересні 1962 р. за участю науковців музею, М.П. Ковальський виголошував доповідь про формування виробничих колективів шахт басейну, а на засіданні відділу 6 грудня того ж року вже обговорювали розділ його монографічного дослідження «Заснування та розвиток Львівсько-Волинського вугільного басейну. Формування та склад робітничих колективів» [5]. Доречно зауважити, що швидке входження в наукову проблему, вивчення і опрацювання джерел та їхнє наукове узагальнення було суттєвою рисою М.П. Ковальського як науковця упродовж усього його творчого життя. На жаль, він не зміг завершити своєї праці про шахтарський робітничий осередок на західноукраїнських землях. Побутові умови у Львові були надто недостатніми. М.П. Ковальський одружився в Острозі, привіз свою Любу до Львова, де вона так і не знайшла роботи, винайняв кімнату орієнтовно, як пам'ятаю, близько 10 м² на першому поверсі будинку на розі вулиць Чайковського та Ковжуна. Та кімнатка знаходилася саме на тому розі, а проходити до неї потрібно було через кімнату господарів квартири. Звання старшого наукового співробітника М.П. Ковальський ще не мав, його зарплата становила 175 крб на місяць. Тож, коли весною 1963 р. йому запропонували працю у філії Дніпропетровського університету в Кривому Розі з наданням квартири, він погодився. Скоро перебрався до Дніпропетровська, з часом обрав для себе за головний предмет наукової праці джерелознавство історії України, в галузі якого досяг заслуженого визнання. Більше того, сприяв становленню у Дніпропетровську провідної школи джерелознавства.

Крім відходу М.П. Ковальського, в 1963 р. УДМЕХП у Львові зазнав на собі негативного адміністративного експерименту. В атмосфері загальнонардянської ідейної істерії, яка мала прискорити будівництво комунізму, українське партійно-державне керівництво вважало за необхідне, щоб і музеї Академії Наук більше займалися виховною роботою серед мас, пропагандою «високих досягнень комуністичної культури», боротьбою з різноманітними реакційними пережитками. У тій атмосфері «комуністичного будівництва» 18 червня 1963 р. Президія АН УРСР створила комісію для передачі низки наукових установ Академії Наук у відання Міністерства культури УРСР [6]. Якщо до цього безпосереднім адміністративним керівником УДМЕХП було бюро відділу суспільних наук Академії Наук у Києві, то тепер музей перейшов у відання Міністерства культури Львівського облвиконкому, який очолював досить авторитетний керівник Ярослав Дем'янович Вітошинський, виходець з місцевої інтелігенції, головний режисер багатьох концертних заходів, зокрема присвячених тим чи іншим ювілейним подіям. На моє тодішнє судження, він робив це гарно і професійно. Можна зауважити, що Я.Д. Вітошинський знаходився у добрих особистих стосунках з тодішнім секретарем обкому партії, який видав ідеологічними питаннями, В.Ю. Маланчуком.

Передачу музею зі системи Академії Наук у відання Міністерства культури з великим розпачем переживав директор музею Ю.Г. Гошко. Вже з 1959 р. він ставив питання перед Президією Академії Наук про піднесення статусу УДМЕХП у системі Академії з категорії установ до категорії науково-дослідних інститутів [7]. Ю.Г. Гошко був заморожений тією ідеєю до 1963 р., аж тут дійшло взагалі до виведення музею зі системи Академії. При всій своїй слухняності в межах так званої партійної дисципліни Ю.Г. Гошко тут же намагався запевнювати науковців, що та дія уряду є тимчасовою і що УДМЕХП так чи інакше мусить вирости у поважну наукову інституцію, яка обов'язково повернеться до системи Академії. Автор цієї розвідки вже писав про деякі людські та службові риси славної пам'яті Ю.Г. Гошка [21]. Але й тут про деякі з них хочеться нагадати, зокрема про його ставлення до інших науковців і музейників, якими йому доводилося керувати. Воно було завжди позитивним до тих, хто сумлінно виконував план наукової роботи, гарно проводив екскур-

сії відвідувачам експозиції музею, розумів значення культурно-виховної роботи серед населення поза межами музею, дбав про впровадження кращих надбань народної культури та мистецтва до побуту народу, а почасти й у практику виробництва.

Очевидно, засяг обов'язків і практичної роботи працівників музею формувався ще з практики колективів-попередників колективу УДМЕХП, а власне — Етнографічного музею Наукового товариства імені Шевченка та Художньо-промислового музею. Однак багато залежало і від бачення музею його керівництвом у часи, про які згадуємо. Звичайно, найголовнішим напрямом роботи всіх наукових співробітників музею було виконання наукової тематики. Так, кожен член відділу етнографії мав окрему наукову дисертаційну або ж просто дослідницьку тему. Крім того, були завдання, до яких упродовж 1959—1965 рр. залучалися й окремі працівники відділу. Наприклад, написання історичних нарисів про міста і села Львівської області до загальноукраїнського науково-політичного проекту академіка Петра Тимофійовича Тронька «Історія міст і сіл Української РСР» чи збір фактологічного матеріалу до Атласу народної культури українців.

Підготовку нарисів до історії міст і сіл Львівської області здійснював відділ науки і навчальних закладів обкому партії. До виконання цього завдання були залучені сотні науковців Інституту суспільних наук Академії Наук, суспільних кафедр вишів області, Історичного музею, вчителів. У відділі етнографії до цієї теми залучили Ю.Г. Гошка (нарис про м. Яворів), С.А. Маркчука (сміт Немирів), В.А. Маланчук (сміт Івано-Франкове), І.С. Павлюка (м. Рава-Руська), Сергія Леонідовича Ступницького (м. Сокаль), Олександра Михайловича Бодревича-Буця (сміт Віжомля), К.І. Матейко (с. Потеличі) та ін. Українське видання ІМС «Львівська область» вийшло у 1968 р., російське, в написанні вступного загального нарису «Львівська область», до якого писав і автор цієї розвідки, — у 1978 р. Окремі нариси історії сіл з видавничих міркувань не ввійшли до видання, а були коротко узагальнені в оглядах за районами.

Керівництво музею, та й відділу, впродовж усього часу намагалося забезпечити участь науковців музею у підготовці матеріалів до Атласу народної культури українців. Це питання багато разів обговорювалося на Вченій раді музею, на відділі етнографії. Додамо, що

вже у травні 1959 р. Вчена рада визначила за науковцями музею ділянки народної культури, фактологічні матеріали, з яких вони мали виявляти та картографувати, з тим, щоб у наступному часі внести їх до узагальненого комплексного дослідження «Історико-етнографічний атлас України». Так, завдання виявляти, вивчати та попередньо картографувати сільськогосподарські знаряддя покладалося на завідувача відділом етнографії М.Т. Ломову та науковців відділу Д.І. Фіголя та В.П. Васьківа, вивчення та картографування народного житла — на Ю.Г. Гошка, П.М. Жолтовського та М.З. Козакевича, народного одягу — на К.І. Матейко, С.Й. Сидорович та Л.М. Суху. У квітні 1960 р. Вчена рада вже заслухала окремих науковців, зокрема Д.І. Фіголя про поширення плуга в Чернівецькій області, М.З. Козакевича — про типи гуцульських жител та їхнє поширення. Про працю науковців над Атласом писав директор у звіті про роботу музею за 1960 р. [8]. Науковці відділу етнографії неодноразово поверталися до теми Атласу [9]. Здавалося, і дирекція, і відділи музею постійно відчували, що на них лежить обов'язок підготовки того Атласу, але якогось реального результату чи то за підсумками вивчення галузей культури, чи то за вивченням якогось хоча б невеликого географічного чи етнографічного району на ділі не було. Напевне, причин такого стану було декілька. Серед них — відсутність належного досвіду досліджень галузей культури під кутом зору їхнього картографування, некваліфіковане керівництво справою опрацювання теми в республіканському масштабі, бачення кожного разу справи наукової роботи над Атласом як у певній мірі лише паралельної до виконання кожним співробітником своєї індивідуальної наукової теми. 30—31 березня 1965 р. у Києві відбувалася спеціальна наукова сесія етнографів Росії, України, Білорусії і Молдови¹. На ній виступали відомі науковці Соломон Ілліч Брук з Москви, Василь Кирилович Бондарчик з Білорусії, Валентин Степанович Зеленчук з Молдови, українські вчені Кость Григорович Гуслистий, Григорій Юхимович Стельмах та інші. Лише на цій сесії етнографи регіону визначили деякі висхідні підходи до картографування явищ культури. Наприклад, дійшли згоди картографувати їх за трьома хронологічними періодами: 1) середина ХІХ ст.; 2) кінець ХІХ — початок

¹ У нараді брав участь і автор цієї розвідки.

XX ст.; 3) радянський час. Було намічено готувати комплексне видання «Регіональний історико-етнографічний атлас України, Білорусії і Молдавії». Але й після цього робота над Атласом велася дуже мляво. Тільки у 1969 р. було складено та видано проспект «Регіональний історико-етнографічний атлас Украины, Белоруссии и Молдавии».

Темою, до виконання якої мали б залучатися науковці УДМЕХП, була також узагальнююча праця «Українці». У квітні 1959 р. Вчена рада музею обговорювала її макет. Виступали чи не всі члени ради — 12 осіб. Вони висловлювали дуже докладні зауваження щодо висвітлення народних промислів, способів прикрашання гончарних виробів (гравіювання, розмальовування), способів вишивки тощо [10]. Як відомо, з огляду на негативне ставлення партійних структур до народознавчої науки, монографія «Українці» так і залишилася як напівслужбове видання у макеті, а відкритий наклад історико-етнографічної монографії під назвою «Українці» вийшов у світ лише в умовах державної незалежності України [22].

Значною і великою була увага науковців відділу етнографії, також науковців інших відділів до пропаганди здобутків народної культури українців. Ця форма роботи музею як української наукової і культурної установи, до якої працівники музею ставилися дуже відповідально, давала змогу одночасно нести в маси правдиву інформацію про багатство української народної культури, виховувати в людей інтерес до національної культури і справи, й одночасно ніби в руслі завдань масово-політичної роботи комуністичної партії серед трудящих здобувати музею певний позитивний імідж в очах не лише партійних і радянських керівних органів, але й у структурі Академії Наук. Зв'язок музею з життям народу мав декілька форм. Окремі науковці відділу етнографії, а ще більше відділу мистецтвознавства, вивчаючи народну творчість у галузі прикладного мистецтва (використання народних традицій у сучасному моделюванні одягу, в художньому ткацтві, гончарстві, килимарстві, вишивці тощо), водночас надавали консультативну допомогу народним майстрам, організовували тематичні виїзні виставки в осередках художніх промислів, проводили в них наукові конференції, залучаючи до цього місцевих громадських активістів і народних майстрів. Під цим оглядом науковці музею мали плідні зв'язки і вели значну консультативну роботу серед працівників Дарницького

шовкового комбінату, Київської прядильно-ткацької фабрики, Київської килимарської артілі, Київського будинку моделей, Львівської артілі ім. Лесі Українки, Косівської деревообробної артілі «Гуцульщина», Довбиського та Городоцького фарфорових заводів, Львівської скульптурної фабрики, Київської фабрики іграшок та ін. [11]. Цього виду роботу проводили К.І. Матейко (народний одяг, гончарство), С.Й. Сидорович (ткацтво), Лев Володимирович Долинський (фарфор), Антон Федорович Будзан (різьба по дереву), Юрій Пилипович Лащук (кераміка), Володимир Федорович Рожанківський (художнє скло) та ін.

Як керівні органи, так і місцеві громади із задоволенням схвалювали конференції-виставки УДМЕХП у містах області, зокрема в Бориславі, Бродах, Сокалі, Червонограді, Новому Роздолі, в різноманітних установах Львова. Важливо відзначити, що навіть представники місцевих партійних і радянських органів виявляли інтерес до участі в них. Наприклад, 2—3 грудня 1960 р. науковці Музею провели VII виїзну наукову конференцію-виставку у Будинку культури нафтовиків м. Борислава. З доповідями на конференції виступали співробітники музею В.П. Васьків («Побут робітників Борислава у дослідженнях Івана Франка»), С.А. Макачук («Нові риси у сучасному робітничому побуті»), Д.І. Фіголь («УДМЕХП АН УРСР — скарбниця народної культури»), К.І. Матейко («Використання кращих надбань народного мистецтва в сучасному побуті»), Роман Петрович Гарасимчук («Розвиток українського народного хореографічного мистецтва»). З доповіддю також виступив секретар Бориславського міського комітету комуністичної партії А.К. Літавка («Перетворимо наше місто у місто високої культури і зразкового громадського побуту»). Доповненням до виїзної виставки, яку привезли працівники музею, стала також демонстрація працівниками Львівського будинку моделей зразків окремих сучасних моделей робочого та святкового одягу, з використанням у них атрибутів українського народного мистецтва. В обговоренні доповідей узяли участь бориславські активісти громадського життя і передовики виробництва ветеран праці І. Любанців, директор Музичного училища міста О. Рябоконт, робітник нафтопромислу М. Продеус, директор Бориславської швейної фабрики Є. Акінчина, директор СШ № 3 І. Коворотний. Автор цієї розвідки вже у лютому 2013 р. виявив в Архіві Інституту народознав-

ства чималу машинописну книгу матеріалів тієї конференції і, навіть з позиції сьогодення із задоволенням констатував для себе їхній належний рівень, у тому числі непоганий стан його власної доповіді [12].

Аналогічними були виїзні конференції і виставки в інших містах. В одній з них, яка відбулася у Бродах, брав участь навіть секретар Львівського обкому партії Володимир Петрович Чугайов, якому чи з його доброї волі, чи мимоволі довелося брати участь у пропаганді українських народних традицій.

Звичайно, в умовах радянського режиму чи не всім науковцям як у своїх працях, так і у виступах на офіційних заходах доводилося відзначати певні позитивні умови життя «радянських людей». Але чи не всі вони намагалися водночас, наскільки це було можливим, об'єктивно оцінювати дійсність. У такій атмосфері доводилося працювати як людям, світоглядні стереотипи яких сформувалися ще до приходу в Галичину радянської влади, так і вихованцям радянської школи. До перших належали К.І. Матейко (1911 р. н.), С.Й. Сидорович (1895 р. н.), Д.І. Фіголь (1907 р. н.), Л.М. Суха (1910 р. н.), М.З. Козакевич (1901 р. н.), Ю.Г. Гошко (1917 р. н.), О.М. Бодревич-Буць (1911 р. н.), У. Рудницька (молодший науковий співробітник з березня 1963 р.). У колективі, крім уже згадуваної М.Т. Ломової, до старшої генерації працівників належав «східняк», вихованець радянської школи І.С. Павлюк (1907 р. н.), мого віку чи молодшими були М.П. Ковальський (1929 р. н.), В.А. Маланчук (1929 р. н.), З.М. Царик (1929 р. н.), Неоніла Іванівна Здорова (1931 р. н.), Мар'ян Данилович Мандибур (1930 р. н.), Зоряна Євгенівна Болтарович (1935 р. н.). З-поміж усіх молодших дуже виділявся своїми зв'язками з творчою елітою Львова В.П. Васьків (1934 р. н.), у числі чи не найближчих друзів якого були поет Роман Лубківський, актор Юрій Брилинський, скульптор Олександр Пилев. Якийсь час у відділі числився художник П. Кравченко.

Для більшості науковців старшої генерації були властивими деякі спільні риси поведінки, зокрема сумлінне ставлення до праці, готовність покійно сприймати критику з боку адміністрації музею та підтримувати політику «комуністичної партії і радянського уряду», якість ніби глибинне переконання, що будь-яка критика режиму є пустою і безнадійною справою. Разом з тим, чи не всі працівники, що вийшли зі старої

галицької інтелігенції, були по-своєму оригінальними, по-своєму замкнутими в собі, кожен з них мав за собою у минулому якусь дію, що могла бути потрактована як ворожа і антирадянська. Деякі з тих таємниць залишилися такими аж до 90-х років ХХ ст. Так, С.Й. Сидорович уже двадцятирічною дівчиною у 1915—1916 рр. була в числі галицьких національних активісток, які за ініціативою Дмитра Вітовського пішли вчителювати в перші, організовані ними ж, українські школи на Волині, щоб і підростаюче покоління волинян готувати до національної роботи, до майбутньої боротьби за Україну. К.І. Матейко мала друковані вірші національно-патріотичного змісту на сторінках видань 30-х років, котрі у 60-х роках могли бути легко потрактовані як націоналістичні. Майже ніколи і ні про що не говорила художниця відділу У. Рудницька, завжди мовчки малювала візерунки різних художніх тканин, які на диво виглядали ще виразнішими, ніж справжні. Але чи не найглибше був духовно травмований і пригнічений радянською дійсністю О.М. Бодревич-Буць. Греко-католицький священник до 1946 р., православний — до 1961 р. (з 1970 р. — священник підпільної Греко-католицької Церкви), безробітний до 1963 р., шантажований органами КДБ навчанням чи ненавчанням його власних дітей. З 1963 р. О.М. Бодревич-Буць працював молодшим науковим співробітником УДМЄХП, а з 1970 р. — Музею народної архітектури і побуту у Львові, де зосередив свої пошуки на темі «Національна пам'ять України» [14]. Здавалося, наукові співробітники галицької школи глибше, ніж деякі старші співробітники радянського кшталту, усвідомлювали суспільну значущість музейної і наукової роботи в галузі етнографії.

Скромними, але наполегливими у своїй праці з перших днів роботи в УДМЄХП виявилися молоді працівники Н.І. Здорова та З.Є. Болтарович, які мали філологічну освіту. Н.І. Здорова з січня 1961 р. стала працювати в музеї лаборантом, а з лютого 1962 р. — молодшим науковим співробітником, З.Є. Болтарович — з лютого 1962 р. — лаборант, з листопада 1963 р. — молодший науковий співробітник. Вони якимось дуже швидко визначилися з науковими темами і стали відносно успішно досліджувати їх. Уже пізніше найголовнішим результатом наукового доробку Н.І. Зорови стала монографія «Нариси народної весільної обрядовості на

Україні» (К., 1974), а З.Є. Болтарович — монографія «Народна медицина українців» (К., 1990).

Незадовго до мого відходу з музею у відділі етнографії молодшим науковим співробітником став працювати М.Д. Мандибур, випускник факультету журналістики, добре знайомий мені зі студентських років. Худорлявий, як класичний аскет, зі сумного вигляду обличчям, критично налаштований до всіх радянських порядків, але у власних спогадах захоплений своїм батьком, який був підпільним капезеушником. У побуті — безтурботний холостяк, у праці — нетерпимий до різних недоліків, особливо коли вони виявляли себе у вживанні української мови. В наступні роки М.Д. Мандибура зупинився на дослідженні теми полонинського випасу худоби. Мав за велике задоволення впродовж двох сезонів жити і працювати на полонині: одного літа — вівчарем, другого — стрункарем, за що мав ще й якийсь там заробіток. Аж наприкінці 1970-х років за результатами його дослідницької праці вийшла відома монографія «Полонинське господарство Ґуцульщини другої половини ХІХ — 30-х років ХХ ст.» (К., 1978). Дарчий на моє ім'я напис на примірник цієї монографії, як мені завжди видається, за почерком, за змістом, за композицією ніби сам собою відображає все ество Мар'яна.

Згадані старші науковці галицького походження як за наслідками праці в 1959—1965 рр., так і за наступні роки зробили помітний внесок в українську етнографічну науку.

Деся до кінця 1965 р. директор музею Ю.Г. Гошко завершив написання своєї докторської дисертації «Громадський побут робітників Західної України (1920—1939 рр.)», що під тим же заголовком вийшла друком у 1967 р. [17]. Коли автор приступав до виконання теми, йому робили зауваження, що, мовляв, тема не етнографічна, а історична. Так говорив навіть чи не перший авторитет музею, відомий учений Павло Миколайович Жолтовський [13]. Ю.Г. Гошко, однак, вважав тему етнографічною, хоча писав не лише про побутове становище робітників, а й про їхні громадські організації, форми просвітницької діяльності серед мас, взаємної солідарності у відстоюванні матеріальних інтересів робочого люду, громадянських і політичних прав робітників, про те, як усі ці форми громадського життя ставали традиційними. До певної міри звернення Ю.Г. Гошка до вивчення життя переважно міської маси народу було свого роду обранням випереджуваль-

ного напрямку в науці, з чим, фактично, солідаризується сучасна світова етнологічна наука [15]. В наступні роки Ю.Г. Гошко зосередив головну свою увагу на дослідженні етнокультури населення Українських Карпат в історичні часи. Найвагомим результатом його праці за цією тематикою стали монографії «Населення Українських Карпат ХV—ХVІІІ ст.» (К., 1976), «Промисли і торгівля в Українських Карпатах ХV—ХІХ ст.» (К., 1991), «Звичаєве право населення Українських Карпат та Прикарпаття ХІV—ХІХ ст.» (Львів, 1999), а також численні статті. Ю.Г. Гошко доводив українську етнічну приналежність населення Карпат від початків їхнього заселення і категорично відкидав концепції так званої волоської колонізації Карпат, яку полюбляло чимало польських істориків, а в його час також український історик Василь Фадєєвич Інкін. Аргументи прихильників «волоської колонізації» на зразок існування аналогій у пастушому побуті українців і волохів, у поширенні серед українців прізвищ Волошин, Волощук і т. ін. Ю.Г. Гошко вважав такими, що свідчили лише про міжетнічне контактування українців і волохів в історичні часи. Праці вченого ще раз переконливо свідчать про найповніше збереження давніх рис побуту та інститутів звичаєвого права саме в районі Карпат. У монографії про звичаєве право ця думка повторюється аж надто багато разів. Разом з тим, Ю.Г. Гошко доводить, що підставові основи етнокультури населення Карпат є загальноукраїнськими.

У 1959 р. вийшла друком монографія К.І. Матейко «Народна кераміка Західних областей Української РСР ХІХ—ХХ ст. Історико-етнографічне дослідження». Маю її з дарчим написом авторки. В цій праці дослідниця висвітлила питання про поширення гончарних промислів на території західноукраїнських земель, про народну технологію виробництва та оздоблення гончарних виробів від заготівлі глини до виставлення посуду на ярмарках, про функціональне призначення гончарних виробів у побуті, про їхні певні особливості за видами та орнаментом декорування в різних етнографічних підрайонах. Для того часу етнографічних знань про гончарство монографія К.І. Матейко відзначалася значною науковою новизною. Навіть і сучасного читача особливо вражає повнота її інформації про численні гончарні осередки у різні історичні часи, а отже, про володіння великою масою народних майстрів важливим ре-

місничим і художнім досвідом гончарного виробництва. За змістом монографія цікаво й повно ілюстрована фотоматеріалами, хоча і низької якості. Як відомо, науковий внесок К.І. Матейко і в наш час плідно використовується науковцями та майстрами головного сучасного осередку гончарства України, що в Опішному на Полтавщині.

Та найважливішою працею К.І. Матейко є монографія «Український народний одяг» (К., 1977). Над нею вчена почала працювати в першій половині 1960-х років. У червні—липні 1965 р. вона перебувала в експедиційному відрядженні селами Волині та Полісся, в ході якого вивчала народний одяг у різних селах Дубенського, Здолбунівського, Славутського, Березнівського, Сарнинського, Володимирецького, Дубровицького та інших районів². У наступні роки з тією ж метою К.І. Матейко здійснювала експедиції у Подніпров'я, на Південь України та в Карпати. На нашу думку, за повнотою висвітлення теми українського народного вбрання монографія К.І. Матейко є однією з найкращих у всій українській етнографічній історіографії, а тема історичних одягів з доби давньоруської державності та козацьких часів не має аналогів у всіх інших працях.

Цікавою постаттю серед етнографів УДМЕХП був М.З. Козакевич. Татарин за походженням, він народився в 1901 р. у с. Ювківці Острозького повіту Волинської губернії (нині Білогірського р-ну Хмельницької обл.). У 1961 р. М.З. Козакевич захистив кандидатську дисертацію на тему «Селянське житло на Українському Поліссі в другій половині XIX — першій половині XX ст. і шляхи його дальшого розвитку». Але ще до захисту він як науковець, що написав на тему дисертації п'ять цікавих статей, мав авторитет відомого знавця народної культури Полісся. У кожному разі, як пам'ятаю, київські етнографи Володимир Федорович Горленко, Іван Давидович Бойко та Олексій Силевич Куницький консультувалися з ним (до речі, вони ж використали зібрані мною і М.Д. Мандибурою під час уже згаданої експедиції 1965 р. матеріали про сільськогосподарські знаряддя [16]). Після захисту кандидатської дисертації М.З. Козакевич в атмосфері часу приступив до вивчення етнографії робітничого класу та задекларував тему докторської дисертації «Побут робітників рад-

госпів України», з якої виголошував доповіді в ході виїзних конференцій. В особистому житті М.З. Козакевич був нещасливим: мав одну доньку — інваліда психічної неврівноваженості, за якою мусив доглядати як за малою та ще й небезпечною людиною. Напевне, саме з цієї причини він майже завжди виглядав сумним, зажуреним. Іноді М.З. Козакевич приходив на роботу, тримаючи доньку за руку. Докторської дисертації не написав. Помер у 67-річному віці.

Авторитетним і шанованим співробітником УДМЕХП був Д.І. Фіголь. Він народився у 1907 р. в Коломиї, але вже у 1959 р. виглядав значно старше своїх 52 років. Повної постави, дещо вищий середнього зросту, кульгавий на одну ногу, через що ходив з ципком, у спілкуванні викликав до себе прихильність. У повсякденному житті музею Д.І. Фіголь сприймався найперше як відповідальна особа за стан експозиції та обслуговування відвідувачів, організацію виїзних виставок у містах області. Майже кожного року він брав участь у річних сесіях Інституту етнографії та Інституту археології в Москві, на яких виголошував доповіді на теми музейництва. Кандидатської дисертації Д.І. Фіголь не написав, але його стаття про побут робітників Львова наприкінці XIX — на початку XX ст. була надзвичайно оригінальною і, можливо, за тематичною гамою та етнографічним відображенням життя робітничої верстви населення — неперевершеною [23]. Цікавими були й інші праці вченого. Як західноукраїнський інтелігент 40—60-х років XX ст. Д.І. Фіголь ніби поєднував у собі збірний образ своїх колег того часу, які тоді вважали за потрібне керуватися афоризмом Станіслава Людкевича, сформульованим ним на одному з «активів» інтелігенції Львова: «Нас визволила радянська влада, і нема на то ради». А, отже, слід бути вдячним тій владі, мовчазливо виконувати всі її вказівки і, не дай Боже, протестувати проти неї, а краще — хвалити.

Скоро переконався, що і старші за віком науковці підрадянської до 1939 р. України ще глибше усвідомлювали, що радянську владу слід завжди хвалити. Весною 1964 р. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії прийняв до захисту мою кандидатську дисертацію «Соціалістичні перетворення в побуті робітників Прикарпаття». Директором ІМФЕ тоді був Максим Тадейович Рильський. 24 липня того року він помер, а Інституту присвоїли його ім'я. Трохи пізніше газета «Радянська Україна» опубліку-

² У складі експедиції були також автор цього матеріалу, Л.М. Суха, М.Д. Мандибурою, В.П. Васьків.

вала повідомлення про призначення мого захисту на 16 жовтня 1964 р. За декілька днів до тієї дати я виїхав до Києва. Коли їхав, у поїзді почув радіоповідомлення, що ЦК КПРС увільнив від обов'язків Першого секретаря ЦК КПРС М.С. Хрущова.

В Інституті в. о. директора і мого першого опонента К.Г. Гуслистого я не застав. Він був у Конча-Заспі, чи на відпочинку, чи на лікуванні. Ніхто не міг ствердно сказати, чи буде мій захист, чи ні. Тодішня славна когорта молодих і талановитих науковців В.Т. Зінич (мій другий опонент), А.Я. Поріцький, М.І. Приходько і наймолодший серед них В.І. Наулко, які тепло й дружньо мене зустріли, солідарно висловлювалися за те, щоб захист проводити. Телефонном зв'язалися з К.Г. Гуслистим. Але він повідомив, що в дисертації є аж три посилання на М.С. Хрущова, і взагалі невідомо, що буде далі. Тоді згадане товариство захопило мене і вирушило до Конча-Заспи. К.Г. Гуслистий був наляканий, ніби за його спиною з'явилася тінь 1937 року. Мої покровителі намагалися його заспокоїти і переконати, мовляв, дисертація нормальна. Він же знову і знову нагадував про ті цитати з М.С. Хрущова. Я ж, не подумавши, сказав, що сторінки з цитатами можна замінити на сторінки без цитат. Кость Григорович ще більше обурився. Але мої покровителі послідовно тиснули на свого патрона. Нарешті знайшли компроміс: дати нове повідомлення в «Радянській Україні» про перенесення захисту на 23 жовтня та зважувати, як будуть розвиватися події після М.С. Хрущова. В наступні дні життя в СРСР рухалося так, ніби того Хрущова ніколи й не було. Захист пройшов успішно.

Досвід 1964 р. я запам'ятав, і коли в 1985 р. виходив на захист докторської дисертації у Київському університеті, вирішив його використати. Текст дисертації та автореферату написав без посилання на К.І. Черненка та В.В. Щербицького. Але, щоб надрукувати автореферат, його зміст мали завізувати офіційні опоненти. Звернувся до Федора Павловича Шевченка. Він його уважно перелистав і підписав. Попросив Володимира Олександровича Замлинського. Він так само прочитав і підписав. Підійшов до Івана Федоровича Кураса, який завжди говорив зі мною українською мовою. Тут же він раптом вигукнув російською: «Ты пойми! Нас не поймут». Довелося терміново шукати, що ж такого мудрого про етносоціальні відносини на західноукраїнських землях говорили «великі

вожди». У К.У. Черненка знайшов швидко, у В.В. Щербицького — заледве й не дуже до ладу. Захист докторської дисертації було призначено 13 вересня 1985 р. на 10 годину ранку. За дві години до захисту до мене в номер у тодішньому готелі «Україна» зайшов син і повідомив, що радіо передає траурні мелодії. А коли захищався, хтось вніс до зали захисту повідомлення, що помер Генеральний секретар ЦК КПРС К.У. Черненко. Але тоді вже віяло «перебудовою»: ніхто не збирався ні сумніватися, ні боятися. Все ж я назавжди залишився вдячним славної пам'яті І.Ф. Курасу за науку, рівно ж як і флагманам української історіографії Ф.П. Шевченку та В.О. Замлинському, а також К.Г. Гуслистому та В.Т. Зіничу.

Повертаючись до УДМЕХП, хочу ствердити, що усі ті львівські інтелігенти глибоко усвідомлювали свою приналежність до української нації і так само органічну потребу в максимально можливій мірі жити і працювати, творити заради тієї нації. У музеї такими були як ті, хто працював на ниві етнографії, так і мистецтвознавці П.М. Жолтовський, Л.В. Долинський, В.Ф. Рожанківський, А.Ф. Будзан, Р.П. Гарасимчук та інші. Мовчазливо, але болісно сприймали радянську політику російщення українців молодші працівники музею В.П. Васьків, З.М. Царик, С.Л. Ступницький, Н.І. Здоровага, З.Є. Болтарович, М.Д. Мандибуря. Автор цієї статті 9 березня 1964 р. на урочистих зборах колективу музею, присвячених 150-річчю від дня народження Тараса Шевченка, виголосив ювілейну доповідь³. До сьогодні пам'ятаю ту атмосферу оптимістичної віри вченої аудиторії у переможне майбутнє України, торжество ідеалів національного пророка. Пам'ятаю подяку, яку мені висловив за виголошену доповідь Л.В. Долинський.

Під час роботи в Українському державному музеї етнографії та художнього промислу почув від Катерини Іванівни Матейко одну розповідь про професійну властивість етнографа, а, власне, про те, що він, почавши працювати на ниві етнографії, уже до кінця свого життя не зможе порвати з етнографічною наукою. І справді, творча біографія більшості українських етнографів ХХ — початку ХХІ ст. є тому переконливим свідченням, у тому числі й життєпис Всеволода Івановича Наулка.

³ Текст доповіді зберігається в Архіві Львівського національного університету імені Івана Франка в особовій справі С.А. Макаручка.

У 1965 р. мені довелося перейти з УДМЕХП на іншу роботу. Проте майже через 25 років я знову повернувся до етнографії. Отже, і мій досвід ніби підтвердив, що Катерина Іванівна Матейко казала правду.

1. Архів Інституту народознавства НАН України (далі — Архів ІН НАНУ). — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 143. — Арк. 62.
2. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 141. — Арк. 125—126.
3. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 148. — Арк. 37, 89.
4. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 143. — Арк. 62.
5. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 191. — Арк. 1.
6. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 206. — Арк. 60.
7. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 128. — Арк. 2.
8. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 128. — Арк. 22; Спр. 143, Арк. 23—24, 61.
9. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 215. — Арк. 1—3, 21—22, 28—29.
10. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 128. — Арк. 4—16.
11. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 145. — Арк. 11.
12. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 151.
13. Архів ІН НАНУ. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 148. — Арк. 42.
14. Бодревич-Буць О. Національна пам'ять України / Олександр Бодревич-Буць. — Львів, 2005. — С. 503—504.
15. Бромберже К. Етнологія Франції та нові об'єкти її дослідження. Криза, перші труднощі та становлення науки / Крістіан Бромберже // Наукова творчість та етнографія. — 2006. — № 6. — С. 13—27.
16. Горленко В.Ф. Народна землеробська техніка українців / В.Ф. Горленко, І.Д. Бойко, О.С. Куницький. — К.: Наукова думка, 1971. — С. 7.
17. Гошко Ю.Г. Громадський побут робітників Західної України (1920—1939 рр.) / Ю.Г. Гошко. — К., 1967. — 264 с.
18. Ковальський М.П. Поширення тяглових знарядь обробітку ґрунту в селянських господарствах Волині на початку ХХ ст. / М.П. Ковальський // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. — К., 1962. — Вип. VII—VIII. — С. 152—188.
19. Макарчук С.А. Нові риси в побуті робітників Прикарпаття / С.А. Макарчук // Матеріали з етнографії

та мистецтвознавства. — К., 1962. — Вип. VII—VIII. — С. 3—20.

20. Макарчук С. Микола Ковальський у колі етнографів / Степан Макарчук // Наукові записки. Серія «Історичні науки». — Острогоз: Острозька академія, 2004. — Вип. 4. — С. 11—23.
21. Макарчук С. Галицький українець ХХ століття (до 80-річчя з дня народження професора Юрія Гошка) / Степан Макарчук // Народознавчі зошити. — 1997. — № 2. — С. 68—74.
22. Українці. Історико-етнографічна монографія: у 2-х кн. / за ред. Анатолія Пономарьова. — Опішне, 1999. — Кн. 1. — 528 с.: іл.; Кн. 2. — 544 с.: іл.
23. Фіголь Д.І. До історії побуту робітників Львова в кінці ХІХ — на початку ХХ ст. / Д.І. Фіголь // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. — К., 1959. — Вип. IV. — С. 13—23.

Stepan Makarchuk

ON ETHNOGRAPHERS OF UKRAINIAN STATE MUSEUMS OF ETHNOGRAPHY AND ARTISTIC CRAFTS AT LVIV IN 1959—1965 (reminiscences, archive materials)

The article has brought some historical information on staff ethnographers of USMEAC at Lviv in the late 1950s and the first half of 1960s, their scientific interests, research-works and achievements, their part in social life of Lviv and Ukraine. In authorial view have been presented various personal political, working and psychological traits of leading native ethnographers of the mentioned period — Yu. Hoshko, K. Mateyko, D. Figol, M. Kozakevych, M. Kovalsky, L. Sukha, M. Lomova, V. Malanchuk and others.

Keywords: ethnography, culture, family life, ethnographic studies, expeditions, visiting conferences and exhibitions.

Степан Макарчук

ЭТНОГРАФЫ УКРАИНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО МУЗЕЯ ЭТНОГРАФИИ И ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОМЫСЛА ВО ЛЬВОВЕ: 1959—1965 гг. (воспоминания, архивные материалы)

Приведена историческая информация о составе коллектива этнографов УГМЭХП во Львове в конце 50-х — первой половине 60-х гг. ХХ в., их научных интересах, исследовательском труде и его достижениях, участии в общественной жизни Львова и Украины. В авторском видении обрисованы личностные политические, деловые и психологические черты этнографов Ю. Гошко, К. Матейко, Д. Фиголя, М. Козакевича, М. Ковальского, Л. Сухой, М. Ломовой, В. Маланчук и др.

Ключевые слова: этнография, культура, быт, этнографические исследования, экспедиции, выездные конференции-выставки.